

Aplicació de l'Enfocament de Gènere Basat en Drets Humans - EGBDH

De les necessitats als drets

EINA
D'APLICACIÓ
RÀPIDA



Edita: Servei Municipal de Cooperació de l'Ajuntament de Tarragona

Autora: Natalia Navarro Oliván, consultora en Gènere i Drets Humans, Alternatives

Consell editor: Francesc Guirro Llaurodo, Eva Virgili Recasens i Natàlia González Font del Departament de Cooperació i personal del Consell Municipal de Cooperació Internacional i Solidaritat de Tarragona

Disseny i Maquetació: El Far Cooperatiu



El contingut d'aquesta publicació no reflecteix necessàriament l'opinió de l'Ajuntament de Tarragona.

Índex

Eina pràctica de disseny d'un projecte des de l'EGBDH	4
Llista de comprovació d'anàlisi de gènere interseccional orientat als drets	14



**Eina pràctica
de disseny
d'un projecte
des de l'EGBDH**

PAS 1.

Identificar la situació dels drets humans

Explicitar quins drets estan en risc, limitats o directament vulnerats en el context.

Dur a terme una anàlisi contextual preliminar:

- Revisar marcs normatius internacionals (CEDAW, PIDESC, CDI, etc.).
- Consultar informes d'organismes internacionals (relatories, òrgans de tractats, informes ombra).
- Contrastar amb la legislació nacional o local aplicable.
- Informe d'ONGD internacionals, organitzacions defensores de drets, societat civil local, acadèmia, etc.

PAS 2.

Dur a terme un diagnòstic participatiu amb l'EGBDH

Obtenir informació situada i diversa sobre la situació dels DH i DHD en el context, des de l'experiència de les persones involucrades. La participació de qualitat és clau perquè contribueix a la conscienciació dels TD i a l'assumpció de les seves obligacions i responsabilitats respectives com a TR i TO.

- Utilitza metodologies participatives (entrevistes, mapats, grups focals, enquestes...).
- Garanteix la participació de dones, diversitats i col·lectius vulnerabilitzats.
- Desplega quatre anàlisis de gènere interseccional, causal, de capacitats i de responsabilitats/papers.
 - Anàlisi de gènere interseccional: per entendre com operen les desigualtats de gènere i altres eixos d'opressió.
 - Anàlisi causal: per identificar les causes immediates, subjacents i estructurals de les vulneracions.
 - Anàlisi de capacitats: per identificar obstacles i fortaleses de cada titularitat per assumir el seu paper en el compliment dels drets.
 - Anàlisi de papers/responsabilitats: per confirmar les responsabilitats de cada titularitat implicada respecte als drets.

Produeix informació sobre:

- Quins drets s'estan vulnerant i en quines dimensions. (disponibilitat, accessibilitat, qualitat, acceptabilitat, participació).
- Quines són les titularitats implicades.
- A qui afecten aquestes vulneracions, desagregant segons eixos de desigualtat (gènere, edat, ètnia, etc.).
- Qui són els responsables per acció o omissió (TO i TR).
- Les bretxes de capacitat de les diferents titularitats implicades per exercir, garantir o promoure aquests drets.

PAS 3.

Delimitar les persones Titulars de Drets (TD)

Saber qui veu com es comprometen els seus drets i des de quina situació concreta.

- A partir del diagnòstic, identificar els grups que es troben en situació de més discriminació o exclusió.
- Aplicar una mirada interseccional: gènere, edat, ètnia, orientació sexual, discapacitat, classe social, etc.
- Evitar parlar de "la comunitat" en abstracte, precisar grups específics.

PAS 4.

Descriure com s'estan vulnerant els drets

Identificar a quines barreres s'enfronten les persones TD per exercir els seus drets.

- A partir del diagnòstic, sistematitzar dificultats i discriminacions concretes de vulneració de drets. Respondre a preguntes com ara: Quin dret s'està vulnerant? Què ho impedeix? Quines conseqüències té?
- Delimitar si les vulneracions de drets estan associades a la disponibilitat, accessibilitat, acceptabilitat, participació, sostenibilitat, igualtat, sostenibilitat, etc.
- Complementar, si és el cas, amb fonts secundàries.

PAS 5.

Sistematitzar o complementar l'anàlisi de gènere i interseccionalitat (ja realitzat durant el procés diagnòstic participatiu)

Sistematitzar l'anàlisi de gènere per tal de documentar com afecten el gènere i altres desigualtats el gaudi de drets.

- Descriure rols, normes i expectatives socials.
- Identificar les bretxes d'accés/control de recursos, representació, participació, violència, etc.
- Observar la superposició de desigualtats (interseccionalitat).
- Si és el cas, buscar fonts secundàries que sustentin o matisin els resultats de l'anàlisi de gènere interseccional participatiu.

PAS 6.

Sistematitzar o complementar l'anàlisi causal (ja realitzat durant el procés diagnòstic participatiu)

Entendre per què no es garanteixen els drets i quins factors ho expliquen.

- Identificades les causes immediates (el que és visible: violència, manca de serveis, etc.).
- Identificades les causes subjacents (dèficits institucionals, actuacions o absència d'actuacions de TR, etc.).
- Identificades les causes estructurals (normes culturals, patriarcat, racisme, colonialisme, etc.).

PAS 7.

Anàlisi de papers/responsabilitats i de bretxes de capacitat

Especificar qui ha de garantir els drets i quines limitacions tenen per fer-ho.

- Identificats els TO: entitats públiques amb mandat legal (governos, jutges, etc.).
- Identificats els TR: agents socials que poden influir: (ONGD, mitjans, família, etc.).
- Analitzar les seves bretxes de capacitat i responsabilitats incomplertes.

PAS 8.

Elaborar estratègies del projecte en funció de les descobertes

Emprar una anàlisi com a base per definir objectius, resultats i accions.

- Unificar les descobertes amb un llenguatge basat en drets.
- Connectar cada descoberta amb un aspecte que el projecte abordarà.
- Identificar resultats orientats a la transformació, no a l'assistència.
- En el cas de projectes d'EpJG:
 - Incloure sinèrgicament actuacions relatives a les dimensions: sensibilització, formació, investigació, mobilització social i incidència política.
 - Valorar com maximitzar el potencial transformador amb el treball de, com a mínim, 2 àmbits educatius (formal, no formal, informal).
- És important valorar el potencial transformador de cara a la formulació.

PAS 9.

Formulació del projecte

Definir l'OG:

- Exigeix que l'OG anomeni el/els dret/drets a la qual realització s'està contribuint.
- Model: contribuir a la realització del dret a ___ en [context], xxxx.

* Evitar assistencialisme (p. ex. "proveir X" sense vincle a drets).

Definir l'OE:

- Cada OE enfoca (freqüentment) dimensions del dret (disponibilitat, accessibilitat, acceptabilitat, qualitat, participació).
- Model: "Millorar la [dimensió] del dret a ___ per als TD mitjançant [estratègia]".

* Cada OE es dedueix de les descobertes del diagnòstic.

Formular resultats:

- Resultats diferenciats per titularitats (TD, TO i TR).
- Com a mínim, un resultat d'igualtat de gènere explícit.
- Model (per titularitat):
 - TD: "Persones [TD] incrementen la seva [capacitat/agència/organització/incidència] per exercir [dret]".
 - TO: "La [instància pública] millora [mecanisme/política/presupost/procediment] per garantir [dret]".
 - TR: "Organitzacions [TR] enforteixen [funció de vigilància, comunicació social, aliances] en defensa del [dret]".

* Cada resultat respon a una bretxa de capacitat identificada.

Activitats alineades amb resultats

- Activitats adaptades (horaris, llenguatge, accessibilitat, cures, seguretat) amb la participació significativa de les titularitats implicades.
 - TD: empoderament, organització col·lectiva, exigibilitat.
 - TO: formació aplicada, canvis procedimentals/presupostaris, rendició de comptes.
 - TR: xarxes, observatoris, comunicació social per drets.

* Vigilar la coherència:
activitat → resultat → OE

PAS 10.

Altres qüestions que cal incloure al projecte

Comunicació per a drets

- Comunicació com a estratègia per a la demanda de drets: visibilitzar vulneracions, amplificar veus dels TD i crear espais col·laboratius.
- Exemples: campanyes codissenyades amb els TD, medis comunitaris, espais de comunicació alternatius, mitjans de comunicació, etc.
- * Més enllà de la sensibilització, contribueix a l'enfortiment de capacitats, a la participació i a la construcció de la corresponsabilitat. És un component estratègic del projecte.

Col·laboracions i aliances

- Col·laboracions deduïdes de les anàlisis i les bretxes de capacitat identificades.
- Assegurar la col·laboració significativa amb organitzacions de dones/ feministes locals.
- * Col·laboracions amb responsabilitats efectives durant el projecte (no només sobre paper).

Promoció igualtat

- Mesures explícites de promoció d'igualtat de protecció (sensibles o transformadores).
- * Cal que s'associïn amb l'anàlisi de gènere efectuat.

Potencial de transformació social

- Garantir la combinació de resultats o activitats d'accés a recursos, conscienciació, normes culturals i nivell institucional.
- * Comprovar que la intervenció combina aspectes de canvi personals (individuals) i socials (estructurals).

Sostenibilitat

- Mesures socials, ambientals i econòmiques.
- Social: organització dels TD, xarxes locals i canvis institucionals.
- Ambiental: gestió responsable i resiliència climàtica.
- Econòmica: cofinançament local i negociar l'assumpció de costos per part dels TO.
- * Valorar si hi ha algun resultat o activitat dedicat a la sostenibilitat.

PAS 11.

Dissenyar indicadors

- Indicadors de DH (mesurant resultats de les actuacions de TO en compliment de les seves obligacions).
- Indicadors de desenvolupament concordes amb l'EGBDH (gènere, participació, igualtat i capacitats de titularitats).
- * Associar cada indicador amb una font de verificació viable.

PAS 12.

Elaborar la Matriu de Planificació

- Incloure els OG, OE, Resultats (TD, TO i TR), activitats, indicadors i fonts de verificació.
- * La Matriu reflexa i és coherent amb el diagnòstic i les estratègies que ha generat.

PAS 13.

Pressupost alineat a l'estratègia

- Pressupost per resultats i activitats.

PAS 14.

Cronograma realista i factible

- Seqüenciar activitats considerant els ritmes de context i la implicació de diferents titularitats.

* Les activitats dels TD, TO i TR estan sincronitzades per crear sinergies.

Ineludibles del cicle de gestió de projecte

- Processos participatius de qualitat en tot el cicle de gestió del projecte (identificació, formulació, execució, seguiment i avaluació).
- Promoció de la igualtat de gènere transformadora i d'evitar qualsevol mena de discriminació.
- Prendre com a referència els marcs normatius internacional i nacional dels drets humans.
- Transparència i rendició de comptes.

Què cal evitar a les anàlisis?

- Fer diagnòstics generalistes ("la comunitat", "les persones beneficiàries", etc.).
- No desagregar dades per gènere i altres variables pertinents.
- Centrar-se en les necessitats sense vinculació a drets.
- Ometre les relacions de poder i les causes estructurals.
- No identificar les institucions (TO) o altres actors responsables (TR).

Minillista de comprovació de qualitat en la formulació

- L'OG nomena el dret?
- Hi ha resultats d'enfortiment de capacitats per a TD, TO i TR, i un de gènere explícit?
- Activitats adaptades a la diversitat i amb participació de qualitat?
- Comunicació social orientada a drets i incidències, no només a difusió?
- Aliances amb organitzacions feministes amb responsabilitats reals durant el curs del projecte?
- S'hi han inclòs els resultats o activitats relacionades amb recursos, conscienciació, canvi cultural i de nivell institucional?
- Argument de sostenibilitat (social, ambiental i econòmic) integrat?



**Llista de comprovació
d'anàlisi de gènere
interseccional orientat
als drets**

1. Marc i fonaments

- S'han identificat i explicat els drets humans rellevants al context (CEDAW, PIDESC, CDI, CRPD, etc.)?
- S'ha comprovat si l'Estat ha ratificat la CEDAW i altres convencions i tractats de DH?
- S'han identificat les obligacions de les parts responsables (Estat, autoritats locals, sector privat, pares/mares o altres titulars d'obligacions)?
- S'ha aclarit qui són les persones TD i quines són les seves demandes i necessitats?
- S'hi incorporen principis d'igualtat i no discriminació, participació, rendició de comptes i transparència?

2. Desagregació i dades

- Es compta amb dades desagregades per gènere, edat, discapacitat, origen ètnic, situació socioeconòmica, rural/urbana, identitat i orientació sexual, migració, etc.?
- S'han identificat buits o biaixos en la informació disponible?
- S'han inclòs fonts qualitatives i quantitatives que permetin veure les desigualtats estructurals?

3. Anàlisi de desigualtats

- S'han identificat diferències en rols, responsabilitats, accés i control de recursos, oportunitats i poder diferenciats?
- S'han analitzat les barreres estructurals (lleis, polítiques, normes socials i pràctiques discriminatòries)?
- S'han considerat els impactes diferenciats de la problemàtica o intervenció en dones, homes i diversitats, així com en clau interseccional?
- S'han identificat factors de risc que aprofundeixen desigualtats (crisi climàtica, conflictes, crisis econòmiques, violència, etc.)?
- S'han diferenciat els treballs productiu, reproductiu i comunitari segons el gènere, i analitzat la càrrega de treball total de cada grup?
- S'han identificat les necessitats pràctiques de gènere (relacionades amb les condicions immediates de vida) i els interessos estratègics de gènere (orientats a canviar les relacions de poder i desigualtat)?
- S'ha considerat qui accedeix i controla els recursos i beneficis que se'n deriven?

4. Interseccionalitat

- S'han examinat múltiples eixos de desigualtat (gènere, edat, ètnia, discapacitat, orientació sexual, situació migratòria, etc.)?
- S'ha analitzat com interactuen aquests eixos per crear formes úniques de discriminació o exclusió?
- S'ha consultat amb persones i col·lectius que viuen aquestes interseccions per integrar les seves perspectives?

5. Participació i poder

- S'han identificat i consultat les organitzacions i lideratges comunitaris rellevants (dones, persones joves, persones amb discapacitat, pobles indígenes, etc.)?
- Han participat les persones TD afectades en totes les fases de diagnòstic, disseny, implementació i avaluació?
- S'han generat espais segurs i accessibles per a la seva participació efectiva (tenint en compte la seva diversitat)?
- S'ha promogut l'empoderament de les persones i col·lectius TD (conscienciació de drets, organització col·lectiva i incidència) i s'ha treballat per eliminar les barreres amb què s'enfronten per poder exercir els seus drets?
- S'han identificat les oportunitats per enfortir el poder individual i col·lectiu de les persones TD?

6. Recomanacions i accions

- S'han formulat recomanacions clares per reduir les bretxes i eliminar les causes estructurals de desigualtat?
- S'han proposat mides específiques amb indicadors sensibles al gènere i la interseccionalitat?
- S'han assignat recursos i s'han delimitat terminis per al seu compliment?

7. Seguiment i rendició de comptes

- Existeixen mecanismes de seguiment amb indicadors de gènere i interseccionalitat?
- S'han definit mecanismes de rendició de comptes accessibles i efectius per a les persones TD?
- Es preveu una avaluació participativa de l'impacte en igualtat, la no discriminació i l'empoderament?



Departament de Cooperació

Pl. de la Font, 1

Tel. 977 29 61 00

cooperacio@tarragona.cat

També ens podeu seguir a:

tarragona.cat/cooperacio

 [@cooperaciotarragona](https://www.facebook.com/cooperaciotarragona)

 [@cooperacio_tgn](https://twitter.com/cooperacio_tgn)

 [cooperacio_tarragona](https://www.instagram.com/cooperacio_tarragona)

 [Cooperació Tarragona](https://www.youtube.com/CooperacióTarragona)